

TIETOA RAHOITUSVÄLINEISTÄ, NIIDEN KESKEISISTÄ OMINAISUUKSISTA SEKÄ RISKEISTÄ

1. Yleistä

Tähän asiakirjaan on koottu tietoa sijoitusstrategioista, yleisimmistä rahoitusvälineistä ja niihin liittyvistä tyypillisimmistä riskeistä. Jäljempänä olevat tiedot rahoitusvälineistä ja niiden riskeistä eivät ole tyhjentyviä.

Sijoitustoimintaan liittyy aina taloudellinen riski. Historiallinen kehitys ei ole tae tulevasta kehityksestä. Tavoiteltu tuotto voi jäädä saamatta ja sijoitetun pääoman voi menettää osittain tai kokonaan. Tyypillisesti korkea tuottoa havitteleva sijoittaja joutuu hyväksymään myös sijoituskohteeseen liittyvän korkeamman riskin. Ennen sijoituspäätöksen tekemistä sijoittajan tulee aina perehtyä huolellisesti rahoitusvälineitä koskeviin ehtoihin, ominaisuuksiin ja niistä aiheutuviin velvollisuuksiin, ymmärtääkseen rahoitusvälineisiin liittyvät riskit ja mahdolliset vaikutukset sijoittajan taloudelliseen asemaan. Lisätietoja jäljempänä luetelluista sekä muista rahoitusvälineistä ja riskeistä saa pyydettäessä palveluntarjoajalta.

2. Yleisimpiä riskikäsitteitä

Markkinariski

Markkinariski kuvaa koko markkinoiden yleiseen kurssitasoon liittyvää riskiä. Sijoituksen arvo voi kasvaa tai pienentyä esimerkiksi tarjonnan ja kysynnän sekä sijoittajien kiinnostuksen mukaan. Kyseessä voi olla koko markkinoiden muutoksesta tai vain sijoituskohtaisesta muutoksesta.

Yhtiöön ja toimialaan liittyvät riskit

Yhtiöön tai toimialaan liittyvät riskit tarkoittavat sitä, että tietty yhtiö tai toimiala menestyy odotettua heikommin tai niitä koskeva odottamaton tapahtuma vaikuttaa niiden tulokseen siten, että yhtiöön tai toimialan yhtiöihin liittyvien rahoitusvälineiden arvo heikkenee. Esimerkiksi toimialalle tärkeän raaka-aineen hinnan nousu voi nostaa alalla toimivien yhtiöiden kuluja ja siten vaikuttaa negatiivisesti kaikkien alalla toimivien yhtiöiden tulokseen.

Volatiliteettiriski

Tarkoittaa rahoitusvälineen arvon heilahteluun liittyvää riskiä. Liittyy myös optiohinnoitteluun. Riski siitä, että kohde-etuuden markkinavolatiliteetti muuttuu epäsuotuisasti. Markkinavolatiliteetin epäsuotuisa muutos vaikuttaa option hintaan aiheuttaen tappioita.

Kurssiriski

Riski, että rahoitusvälineen kurssi/hinta liikkuu epäsuotuisasti aiheuttaen tappioita.

Korkoriski

Korkoriski tarkoittaa korkotason vaihtelusta aiheutuvaa riskiä. Korkotason nousu laskee joukkovelkakirjalainojen jälleenmarkkinahintaa ja korkotason lasku puolestaan nostaa niitä.

Valuutariski

Valuutariski liittyy ulkomaisiin sijoituksiin, jotka ovat vieraassa valuutassa. Valuutariski syntyy valuuttakurssien vaihtelusta, joka voi kasvattaa voittoja tai tappioita. Jos sijoittajalla esimerkiksi on sijoituksia USA:n dollareissa ja euro vahvistuu dollariin nähden, laskee näiden sijoitusten arvo.

Vipuvaikutusriski

Vipuvaikutusriski tarkoittaa johdannaissopimukseen liittyvää rakennetta, joka aiheuttaa riskin siitä, että jo pienellä kohde-etuuden muutoksella voi olla suuri vaikutus johdannaissopimuksen tuottoon ja arvoon.

Likviditeettiriski

Rahoitusvälineen likviditeetti tarkoittaa sitä, että rahoitusvälineitä ei voi myydä tai ostaa tietyssä ajankohtana, koska sen vaihtuvuus on alhainen tai koska jälkimarkkinoita ei ole lainkaan.

Luottoriski

Luottoriski tarkoittaa riskiä siitä, että rahoitusvälineen liikkeeseenlaskija ei kykene maksamaan rahoitusvälineen pääomaa tai tuottoa liikkeeseenlaskuehtojen mukaisesti takaisin sijoittajalle.

Vastapuoliriski

Vastapuoliriski tarkoittaa pörssin ulkopuoliseen kaupankäyntiin liittyvää riskiä kaupan toteuttajan kyvystä suoriutua velvoitteistaan. Tämä voi koskea muun muassa johdannaisia, korkosijoituksia ja valuuttakauppoja.

Ver- ja lainsäädäntöriskit sekä oikeudellinen riski

Verosäännöt ja lainsäädäntö voivat olla epäselviä ja ne voivat muuttua. Oikeudellinen riski tarkoittaa sitä, että vastapuoli ei välttämättä noudata lakeja ja asetuksia tai osapuolten välisissä tiedoissa taikka sopimuksissa voi olla puutteita.

Kansainväliset sijoitukset

Kansainvälisiä elementtejä sisältäviin sijoituksiin voi kohdistua kyseisten maiden markkinoille ominaisia riskejä, jotka voivat olla erilaisia kuin kotimaan markkinoiden riskit.

3. Rahoitusvälineet

3.1 Osakkeet

Osakeyhtiön osakkeet antavat omistajalle oikeuden osuuteen yhtiön osakepääomasta. Sijoittaja voi menettää koko osakkeisiin sijoittamansa pääoman, jos yhtiö joutuu konkurssiin. Osakesijoituksen tuotto muodostuu osingosta ja osakkeen arvonnoususta. Yhtiöllä voi olla erilaisia osakesarjoja; jollakin osakesarjalla voi olla enemmän ääniä yhtiökokouksessa ja toiselle voidaan maksaa suurempi osinko. Yhtiö voi päättää olla maksamatta osinkoa esimerkiksi tietyssä vuonna yhtiön huonon tuloksen vuoksi. Osakkeen arvo perustuu kulloinkin vallitsevaan näkemykseen osakkeen liikkeeseen laskeneen osakeyhtiön arvosta. Markkinoiden yleinen kehitys, suhdannevaihtelut, tekninen kehitys,

lainsäädäntö, kilpailu ja muut vastaavat tekijät vaikuttavat siihen, millainen kysyntä yhtiön tuotteilla ja palveluilla tulevaisuudessa on. Osakeyhtiötä on kahdentyyppisiä; julkisia ja yksityisiä. Vain julkisen osakeyhtiön osakkeilla voidaan käydä kauppaa pörssissä.

Osakesijoitusten tyypillisimpiä riskejä ovat osakkeiden hinnanvaihteluun liittyvä markkinariski, yhtiön ja toimialan menestykseen liittyvät riskit, kaupankäynnin laajuuteen liittyvä likviditeettiriski sekä valuuttariski. Kehittyvien markkinoiden osakkeisiin sijoittamista voidaan pitää muita osakesijoituksia riskipitoisempina, sillä näille markkinoille voi olla tyypillistä vakiintumaton toimintaympäristö ja lainsäädäntö, poliittiset riskit, valuuttakurssien voimakkaammat heilahtelut sekä alhaisempi likviditeetti.

Pörsstillistatut osakkeet ovat tyypillisiä sijoituskohteita ammattimaisille ja ei-ammattimaisilla asiakkailla. Pörsstillistatut osakkeet määritellään yksinkertaisiksi tuotteiksi. Listaamattomat osakkeet ovat monimutkaisia tuotteita, joihin liittyviä riskejä erityisesti ei-ammattimaisen asiakkaan voi olla hankala ymmärtää.

3.2 Korkoinstrumentit

Korkoa tuottavissa rahoitusvälineissä riski liittyy sijoituksen voimassaoloaikana mahdollisesti tapahtuvaan kurssimuutokseen (kurssiriski) markkinakorkojen muuttuessa. Toinen riskitekijä on, että liikkeeseenlaskija ei ehkä pysty maksamaan takaisin lainaa (luottoriski). Lainat, joiden takaisinmaksulle on asetettu täysi vakuus, sisältävät pienemmän riskin kuin vakuudettomat lainat. Yleisesti voidaan sanoa, että korkoa tuottavien välineiden tappioriski on pienempi kuin osakkeiden. Korkean luottoluokituksen omaavan liikkeeseenlaskijan liikkeeseen laskema korkoa tuottava rahoitusväline voi siten olla hyvä vaihtoehto sijoittajalle, joka haluaa minimoida riskin siitä, että sijoituspääoma menettää arvoaan. Erilaiset korkoinstrumentit sopivat hyvin lyhyen aikavälin säästämiseen. Myös pitkän aikavälin säästämiseen, jossa pääomaa ei haluta vaarantaa, esimerkiksi eläkkeen kartuttamistarkoituksessa, ovat korkoa tuottavat sijoitukset erittäin tavallisia. Korkoa tuottavan sijoituksen haittapuoli on, että sen arvonnousu on yleisesti ottaen matala. Esimerkkejä korkoa tuottavista sijoituksista ovat säästötilit, yksityiset obligaatiot ja korkorahastot.

Erilaiset korkoinstrumentit ovat tyypillisiä sijoituskohteita ammattimaisille ja ei-ammattimaisille asiakkailla riippuen yksittäisen tuotteen ominaispiirteistä. Jotkin korkoinstrumentit voidaan luokitella niiden ominaispiirteistä johtuen kuitenkin monimutkaisiksi tuotteiksi, joihin liittyviä riskejä erityisesti ei-ammattimaisen asiakkaan voi olla hankala ymmärtää.

3.2.1 Joukkovelkakirjalainat

Joukkovelkakirjalainat ovat julkisen sektorin, rahoituslaitoksien tai yritysten liikkeeseen laskemia velkasitoumuksia, joilla hankitaan pitkäaikaista rahoitusta. Laina-ajat vaihtelevat yleensä kolmesta vuodesta ylöspäin. Joukkovelkakirjalaina voi olla kiinteä- tai vaihtuvakorkoinen, mutta myös nollakorkoinen. Joukkovelkakirjan arvo määritellään niiden kassavirtojen nykyarvojen kautta. Kassavirrat muodostuvat kuponnikoroista ja lainan pääoman takaisinmaksuista. Poikkeuksia tästä ovat esimerkiksi nollakuponkilainat, joista ei makseta korkoa, mutta jotka myydään alennuksella.

Vaihtovelkakirjalaina on joukkovelkakirjalaina, jonka haltijalla on oikeus vaihtaa omistamansa velkakirjat liikkeeseen laskijan

osakkeisiin ennalta sovitulla vaihtosuhteella. Vaihtovelkakirjalainassa yhdistyy lainan korkotuotto ja mahdollisuus joko lainapääoman palautukseen tai osakkeen arvonnousun hyödyntämiseen. Vaihtovelkakirjalainat ovat monimutkaisia tuotteita, joihin liittyviä riskejä erityisesti ei-ammattimaisen asiakkaan voi olla hankala ymmärtää.

Debentuurilaina on joukkovelkakirjalaina, joka on liikkeellelaskijan konkurssitilassa etuoikeudeltaan huonommassa asemassa kuin liikkeellelaskijan muut sitoumukset. Tavallista lainaa suuremman riskin ja huonomman likviditeetin vuoksi debentuurilainalle maksetaan yleisesti parempaa korkoa kuin muille joukkovelkakirjalainoille.

Joukkovelkakirjalainaan tavallisesti liittyvät riskit ovat korkoriski ja luottoriski. Ulkomaisiin joukkovelka-kirjalainoihin voi liittyä myös valuuttariskiä. On myös mahdollista, ettei lainalle muodostu laina-aikana jatkuvaa päivittäistä jälkimarkkinää. Joukkovelkakirjalainoissa on sekä turvallisia että riskipitoisempia sijoituskohteita. Alhaisinta korkoa maksetaan valtion joukkovelkakirjalainoista, koska niitä pidetään lähes riskittöminä. Mitä enemmän riskiä lainan takaisinmaksuun liittyy, sitä enemmän liikkeeseenlaskijan on yleensä maksettava korkoa.

3.2.2 Rahamarkkinainstrumentit

Rahamarkkinainstrumentit ovat vieraan pääoman ehtoisia instrumentteja, joilla yhteisöt hakevat rahoitusmarkkinoilta lyhytaikaista rahoitusta. Rahamarkkinainstrumenttien laina-aika on korkeintaan 12 kuukautta. Rahamarkkinainstrumentteihin luetaan valtionvelkasitoumukset, sijoitustodistukset, yritystodistukset, kuntatodistukset ja ECP:t (Euro Commercial Paper).

Rahamarkkinainstrumentit ovat pääsääntöisesti nollakorkoisia todistuksia, jonka haltijalle liikkeeseenlaskija maksaa todistukseen merkittynä eräpäivänä nimellisarvon. Nollakorkoisten rahamarkkinasijoitusten tuotto muodostuu hankintahinnan ja nimellisarvon erotuksena. Sopimuksen voi tarvittaessa myydä jälkimarkkinoilla.

Rahamarkkinainstrumentteihin liittyy kaksi tyypillistä riskiä. Toinen on korkotason vaihtelusta ja instrumentin maturiteetista eli laina-ajasta johtuva riski (korkoriski), ja toinen liikkeeseenlaskijan / talletuksensaajan maksukykyyn liittyvä riski (luottoriski). Luottoriskin merkitys korostuu korkoinstrumenteissa, joissa liikkeeseenlaskijan luottoluokitus on alhainen.

3.9 Sijoitusrahastot

Yllä kuvattuihin rahoitusvälineisiin ja niiden yhdistelmiin voidaan tehdä sijoituksia useimmiten suorien sijoitusten lisäksi myös sijoitusrahastojen ("UCITS" rahastot) kautta. Sijoitusrahasto kerää sijoittajien pääoman yhteen ja sijoittaa sen etukäteen määritetyn sijoitustavoitteen mukaisesti.

Sijoitusrahastoon sijoittaminen tarkoittaa sitä, että asiakas ostaa sijoitusrahaston osuuksia ja hänestä tulee näin rahaston osuudenomistaja.

Voitonjakoon perustuvan jaottelun mukaan sijoitusrahastot jaetaan rahastoihin, jotka jakavat voittoa vuosittain sekä kasvurahastoihin, joissa voitto kasvattaa rahasto-osuuden arvoa. Samassa rahastossa voi olla sekä tuotto- että kasvusuusyksityä. Sijoitusrahastoa hallinnoiva rahastoyhtiö laskee säännöllisesti rahasto-osuuksien kullinkin voimassa

olevan arvon, joka perustuu rahastoon sisältyvien rahoitusvälineiden kurssikehitykseen.

Rahastoyhtiön on lunastettava rahasto-osuudet sijoittajalta vaadittaessa. Rahastot ovat yleensä likvidejä päivittäin, mutta rahastojen likviditeettiä on voitu rajoittaa rahaston säännöissä esim. poikkeuksellisten markkinatilanteiden varalta rahasto-osuudenomistajien edun vuoksi tai rahaston harjoittaman sijoituspolitiikan vuoksi (likviditeettiriski). Sijoitusrahaston varoista peritään sen toimintaan liittyvät kulut, kuten hallinnointi- ja säilytyspalkkiot, joiden suuruus vaihtelee rahastosta riippuen, ja ne yksilöidään yksinkertaistetussa rahastoesitteessä.

Sijoitusrahastoja on monenlaisia riippuen sijoitusrahaston sijoituspolitiikasta, esimerkkinä osakerahastot, korkorahastot, yhdistelmärahastot ja rahastojen rahastot. Osakerahasto sijoittaa pääasiallisesti kaiken osakkaiden maksaman pääoman osakkeisiin, korkorahasto korkoa tuottaviin rahoitusvälineisiin ja yhdistelmärahasto sekä korkoa tuottaviin sijoituskohteisiin että osakkeisiin. Indeksirahastot sijoittavat rahoitusvälineisiin, jotka kuvastavat tietyn indeksin koostumusta. Rahastojen rahastot taas sijoittavat toisiin rahastoihin.

Rahaston riskitaso riippuu rahaston sijoitusstrategiasta ja siten sijoituskohteista. Sijoitettavien varojen hajauttaminen useampaan kuin yhteen toisistaan riippumattomaan sijoituskohteeseen pienentää rahaston kokonaisriskiä suhteessa yksittäiseen sijoituskohteeseen. Rahaston riskiin vaikuttaa myös omaisuusluokka, johon rahasto sijoittaa. Korkeampi riskitaso on esimerkiksi pelkästään osakemarkkinoille sijoittavilla rahastoilla ja yhdistelmärahaston riskitaso vaihtelee osake- ja korkosijoitusten suhteen perusteella.

Erilaiset sijoitusrahastot ovat tyypillisiä sijoituskohteita ei-ammattimaisille ja ammattimaisille asiakkaille yksittäisen tuotteen ominaispiirteistä riippuen. Jotkin sijoitusrahastot voivat olla monimutkaisia, joihin liittyviä riskejä erityisesti ei-ammattimaisen asiakkaan voi olla hankala ymmärtää.

3.9.1 Vaihtoehtoiset rahastot ("AIF")

Markkinoilla on olemassa myös erilaisia vaihtoehtoisia rahastoja, kuten esimerkiksi kiinteistö-, hedge- ja pääomarahastoja. Vaihtoehtoiset rahastot voivat sijoittaa lähes mihin tahansa, sillä niiden sijoitustoimintaa ei ole säännelty, mutta vaihtoehtoisen sijoitusrahaston hoitajan toimintaa ja tiedonantovelvollisuutta sijoittajille ja viranomaisille on sen sijaan säännelty.

Kiinteistörahastot sijoittavat nimensä mukaisesti kiinteistöihin. Hedge-rahastot taas ovat erikoissijoitusrahastoja, jotka ottavat usein suurempia riskejä kuin UCITS-sijoitusrahastot. Ne käyttävät esimerkiksi riskialttiimpia tekniikoita, kuten lainanottoa, lyhyeksi myyntiä, velkavivun käyttöä, vaihtosopimuksia ja johdannaisia, ja pyrkivät siten saavuttamaan merkittävää tuottoa sijoituksille.

Vaihtoehtoiset rahastot ovat monimutkaisia tuotteita, joihin liittyviä riskejä erityisesti ei-ammattimaisen asiakkaan voi olla hankala ymmärtää. Erilaisiin vaihtoehtoisiin rahastoihin voivat yksittäisestä tuotteesta riippuen sijoittaa ammattimaiset ja ei-ammattimaiset asiakkaat.

3.10 Pörssilistatut rahastot ja muut pörssinoteeratut tuotteet

On olemassa myös pörssinoteerattuja rahastoja (Exchange Traded Fund, ETF). ETF:t muistuttavat tavallisia sijoitusrahastoja, mutta niitä voidaan ostaa osakkeiden tapaan kansainvälisistä pörseistä. ETF-sijoittamiseen liittyvät riskit ovat lähtökohtaisesti samat kuin muussa kansainvälisessä rahastosijoittamisessa. ETF:t sijoittavat seuraavat yleensä jotakin indeksiä, joten ne eivät valitse itse sijoituskohteitaan vaan sijoittavat varat markkinan koostumusta kuvastavan indeksin mukaisesti. Uudentyyppiset ETF:t voivat myös sijoittaa johdannaisiin, joiden arvo määräytyy jonkin valitun indeksin mukaisesti. Tarjolla on passiivisia ja aktiivisia ETF:iä sekä nykyisin myös moniin eri omaisuusluokkiin sijoittavia tuotteita. ETF:iin liittyvät riskit voivat vaihdella ETF:n sijoituskohteiden mukaan. Esimerkiksi hyödykkeisiin ja kehittyville markkinoille sijoittaviin ETF:iin voi liittyä volatiiliteettiriski, joukkovelkakirjoihin sijoittaviin korkoriski sekä yleisesti ETF:iin voi liittyä likviditeettiriski.

Pörssilistattuihin rahastoihin tyypillisesti sijoittavat ei-ammattimaiset ja ammattimaiset asiakkaat yksittäisen tuotteen ominaispiirteistä riippuen.

Muita pörssinoteerattuja tuotteita ovat pörssinoteeratut velkakirjat (Exchange Traded Note, ETN) ja pörssinoteeratut raaka-aineet (Exchange Traded Commodities, ETC). Tällaiset tuotteet ovat rakenteeltaan velkakirjoja eikä niiden toiminnassa täten tarvitse noudattaa sijoitusrahaston hajautus- ja vakuussäännöksiä. Täten sijoittajan asema voi olla markkinahäiriön tai liikkeeseenlaskijan maksukyvyttömyyden yhteydessä heikompi ETF-sijoittajaan verrattuna. Tällaisiin tuotteisiin voi liittyä niiden rakenteen vuoksi esimerkiksi liikkeeseenlaskija- tai vastapuoliriski.

Muut pörssilistatut tuotteet ovat tyypillisesti monimutkaisia tuotteita, joihin liittyviä riskejä erityisesti ei-ammattimaisen asiakkaan voi olla vaikea ymmärtää.

3.11 Johdannaissopimukset

Johdannaissopimuksella tarkoitetaan sopimusta, jonka arvo voi riippua sopimuksen kohde-etuuden arvon muutoksista, hintavaihtelusta, korkotason vaihtelusta, sopimuksen erääntymisajasta tai muusta johdannaisten arvoon vaikuttavasta tekijästä.

Johdannaissopimuksen kohde-etuutena voi olla esimerkiksi osake, valuutta, korko, hyödyke, luottoriski, indeksi tai tällaisen kohde-etuuden hinnan kehitystä kuvaava tunnusluku. Johdannaissopimusten voimassaoloaika vaihtelee hyvin lyhyestä useisiin vuosiin. Yleisimpiä johdannaisia ovat optiot, termiinit, futuurit, vaihtosopimukset ja näiden yhdistelmät. Johdannaissopimukset voivat olla vakioituja tai vakioimattomia (OTC-johdannaiset).

Johdannaisia käytetään yleisimmin muiden sijoitusten suojaamiseen ja taloudellisilta riskeiltä suojautumiseen. Johdannaissopimuksista voi tyypistä riippuen aiheutua asiakkaalle muita taloudellisia sitoumuksia tai velvoitteita kuin hankintakustannus, ja hankintaan voi liittyä vakuusvaatimus. Johdannaissopimuksen arvo voi muuttua nopeasti ja voimakkaasti, jolloin asiakas voi joutua kattamaan mahdollisen vakuusvajeen lisävakuuksilla.

Kohde-etuuksiin liittyvät riskit ja niistä aiheutuvat hinnantoukkelut vaikuttavat suoraan johdannaisten arvoon. Johdannaissopimuksiin liittyvät tyypilliset riskit ovat kohde-

etuuden arvon liittyvä markkinariski, vastapuolen maksukyvyttömyydestä johtuva luottoriski, vipuvaikutusriski sekä vieraan valuutan määräisiin johdannaisten arvoon liittyvä valuutariski. Yksittäisen johdannaissopimuksen ehdot voivat olla sellaisia, että voitto- tai tappiomahdollisuus voi kasvaa hyvin suureksi.

Johdannaiset ovat monimutkaisia tuotteita, joihin liittyviä riskejä erityisesti ei-ammattimaisen asiakkaan voi olla vaikea ymmärtää. Johdannaisiin sijoittavat tyypillisesti kokeneet tai ammattimaiset asiakkaat.

3.5 Optiot

Optio tarkoittaa oikeutta, mutta ei velvollisuutta, ostaa tai myydä arvopaperi sovittuun hintaan eli toteutushintaan etukäteen määritettynä päivänä tai ennen sitä. Osto-optio antaa haltijalle oikeuden tietyn ajanjakson aikana ostaa jo liikkeeseen laskettuja osakkeita etukäteen määrättyyn hintaan. Myyntioptio antaa vastaavasti haltijalle oikeuden tietyn ajanjakson aikana myydä osakkeita etukäteen määrättyyn hintaan.

Option ostohintaa kutsutaan preemioksi. Se kuvastaa option toteuttamisoikeuden hintaa silloin, kun optio tuottaa voittoa. Osto- ja myntioptioiden ostaminen on vähemmän riskialtista kuin myyminen, sillä jos kohde-etuutena olevan arvopaperin arvo kehittyä negatiivisesti, option voi jättää toteuttamatta. Option hankkijan riski on, että ilman riskejä rajoittavia toimenpiteitä optio menettää arvoaan tai on arvoton sulkeutumispäivänä. Suurin mahdollinen tappio rajoittuu preemioon ja välityspalkkioihin tai muihin transaktiomaksuihin. Optio-oikeuden hinta seuraa yleensä vastaavien optio-oikeuksien kohde-etuutena olevien osakkeiden tai indeksien kurssikehitystä, mutta niiden kurssivaihtelut voivat olla suurempia. Optio-oikeuden hintaan vaikuttaa myös osakkeen volatilitteetti, korkotasosta ja optio-oikeuden jäljellä oleva juoksuaika. Optio-oikeuksien volatilitteetti on korkeampi kuin alla olevan osakkeen, johtuen pienemmästä sitoutuneesta pääomasta (ns. vipuvaikutus).

Optio-oikeudet ovat monimutkaisia tuotteita, joihin liittyviä riskejä erityisesti ei-ammattimaisen asiakkaan voi olla vaikea ymmärtää.

3.6 Warrantit

Warrantti on arvopaperistettu johdannainen, jolla käydään kauppaa pörssissä. Warrantin kohde-etuutena voi olla esim. osake, indeksi, hyödyke tai valuutta.

Ostowarrantti antaa oikeuden ostaa ja myyntiwarrantti oikeuden myydä kohde- etuuden tietynä päivänä tiettyyn hintaan. Mikäli warrantilla on eräpäivänään arvoa, sijoittaja saa vastaavan summan joko rahana tai arvo-osuuksina. Eurooppalainen warrantti toteutetaan päättymispäivänä. Amerikkalaisessa warrantissa taas sijoittaja voi vaatia toteutusta milloin tahansa voimassaoloaikana.

Warranttien kaupankäynnissä keskeisessä osassa on warrantin liikkeeseenlaskijan antama markkinatakaus. Markkinatakauksessa liikkeeseenlaskija voi sitoutua antamaan warrantille osto- ja myyntinoteerauksen. Markkinatakauksen ehdot on kuvattu warranttia koskevassa esitteessä ja takauksen ehdot voivat vaihdella huomattavasti riippuen liikkeeseenlaskijasta ja warrantista.

Warrantti voi eräpäivänään olla arvoton, ja silloin sijoittaja menettää sijoituksensa. Ostowarrantti erääntyy arvottomana,

jos kohde-etuuden arvo on eräpäivänä warrantin toteutushintaa alhaisempi. Myyntiwarrantti puolestaan erääntyy arvottomana, jos kohde-etuuden arvo on eräpäivänä warrantin toteutushintaa korkeampi. Tyypillisimpiä warrantteihin liittyviä riskejä ovat markkinariski, vipuvaikutusriski, luottoriski ja valuutariski.

Warrantit ovat monimutkaisia tuotteita, joihin liittyviä riskejä erityisesti ei-ammattimaisen asiakkaan voi olla vaikea ymmärtää.

3.11 Strukturoidut tuotteet

Strukturoituja tuotteita on hyvin monia variaatioita. Strukturoidulla tuotteella tarkoitetaan usein joukkovelkakirjalaina, jonka tuottorakenne on tavallista joukkovelkakirjalainaa monimutkaisempi ja saattaa hankaloittaa velkakirjan vertaamista muihin sijoitusvaihtoehtoihin. Tuottorakenne saattaa sisältää vipuvaikutuksia, kuten esimerkiksi johdannaisia, jotka merkitsevät, että jo pienillä kohde-etuuksien kehityksen muutoksilla voi olla suuri vaikutus velkakirjan arvoon ja tuottoon. Laina tuotto voi olla sidottu osakkeen tai rahaston kurssikehitykseen, osake- tai rahasto-indeksiin, valuuttaan tai valuuttakoriin, raaka-aineeseen tai raaka-aine-indeksiin, luottojohdannaiseen tai sidottu johonkin vastaavaan kohde-etuuteen tai niiden yhdistelmään. Vastaavan sijoituksen historiallinen kehitys ei ole tae tulevasta tuotosta, ja tiettyjen kohde-etuuksien historiallisesta kehityksestä ei ole edes tietoa.

Tietyistä kohde-etuuksista, kuten esim. joistakin hedge-rahastoista tai niistä muodostuvista indekseistä, saadaan rajallisesti tietoa, koska niiden virallinen päätöskurssi julkaistaan normaalia harvemmin. Velkakirjan arvon ja kohde-etuuden kehityksen yhteys tai niiden välinen muutos ei ole aina lineaarinen vaan tuottorakenne ja indeksiluku määräävät, miten suureen osaan kehityksestä sijoittaja pääsee mukaan. Sijoittajan riskinä oleva summa on normaalia suurempi sellaisissa strukturoiduissa tuotteissa, jotka merkitään tai ostetaan ylikurssiin. Tämä tarkoittaa sitä, että sijoittaja maksaa nimellisarvoa suuremman summan Tällöin on olemassa riski, että sijoittaja saa takaisin vain nimellisarvon ja menettää maksamansa ylikurssin.

Jos liikkeeseenlaskijalle on annettu oikeus lunastaa velkakirjat ennen aikaisesta takaisin, hän voi käyttää tätä oikeuttaan varsinkin jos jälleen rahoituskustannukset ovat liikkeeseenlaskijalle pienemmät kuin velkakirjojen korko. Tällöin sijoittajalla ei ole ehkä mahdollista uudelleen sijoittaa lunastussummaa sellaisella efektiivisellä korolla, joka vastaa velkakirjojen tuottoa.

Jos lainaehdoissa mainitaan, että lainalla on huonompi etuoikeus yhtiön varoihin kuin muilla sitoumuksilla, on kyseessä debenttuuri.

Mikäli liikkeeseenlaskija joutuu maksukyvyttömyyteen tai menee konkurssiin, on velkakirjanhaltijalla yhtäläinen oikeus yhtiön varoihin kuin muilla vastaavien vakuudettomien saatavien velkojilla, mutta sijoitus ei ole talletussuojan piirissä. Sijoittajan tulee arvioida liikkeeseenlaskijan takaisinmaksukyky yhtenä elementtinä lainaa merkittäessä.

Indeksilainat ovat yleensä pääomaturvattuja, jolloin liikkeeseenlaskija sitoutuu eräpäivänä maksamaan takaisin lainan nimellisarvon. Joissakin tuotteissa on myös mahdollista menettää sijoitettu pääoma kokonaan tai osittain. Liikkeeseenlaskijalla voi olla oikeus laina-aikana erääntyyttä

laina tiettyjen ehtojen täytyessä, jolloin takaisinmaksettava määrä voi olla nimellisarvoa pienempi. Strukturoidut tuotteet voivat olla myös määräaikaista, jolloin niiden luovuttamiseen kesken sijoitusajan voi olla rajoituksia tai niihin voi liittyä likviditeettiriski. Suomessa joukkovelkakirjalainoilla ei ole toimivia jälkimarkkinoita, vaikka ne olisivatkin pörssilistattuja, vaan takaisinostohinnan antaa liikkeeseenlaskija.

Strukturoidut tuotteet ovat monimutkaisia tuotteita, joihin liittyviä riskejä erityisesti ei-ammattimaisen asiakkaan voi olla vaikea ymmärtää. Strukturoituihin tuotteisiin voivat tyypillisesti sijoittaa ei-ammattimaiset ja ammattimaiset asiakkaat riippuen yksittäisen tuotteen ominaispiirteistä.

4. SIJOITUSSTRATEGIOIHIN LIITTYVÄT RISKIT

Erilaisiin sijoitusstrategioihin liittyvät riskit ovat sidonnaisia strategiassa hyödynnettäviin rahoitusvälineisiin ja niihin liittyviin riskeihin. Tyypillisesti korkeaa tuottoa tavoitteleva sijoittaja joutuu

hyväksymään myös sijoitusstrategiaan liittyvän korkeamman riskin.

Sijoitusstrategian kokonaisriskiin ja todennäköisyyteen saavuttaa asetettu sijoitustavoite vaikuttaa valittu painotus eri omaisuusluokkien välillä. Eri omaisuusluokkien osuuksia strategiassa muuttamalla voidaan tyypillisesti vaikuttaa myös strategian kokonaisriskiin. Korkoinstrumentteihin liittyä tyypillisesti matalampi riski kuin osakkeisiin, mutta korkoinstrumenttien tuotto-odotus on matalampi kuin osakkeiden. Osakepainon lisääminen sijoitusstrategiassa lisää yleistäen strategian kokonaisriskiä sekä kasvattaa tuotto-odotusta. Vastaavasti strategian korkopainon lisääminen pienentää tuotto-odotusta, mutta vähentää sijoitusstrategian kokonaisriskiä. Hajautus, esimerkiksi sijoitusten maantieteellinen hajautus, omaisuusluokan sisällä vähentää tiettyyn omaisuusluokkaan kohdistuvaa kokonaisriskiä.